

Sygn. akt II PSK 264/21

POSTANOWIENIE

Dnia 23 sierpnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa B. S.
przeciwko D. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w U.
o przywrócenie do pracy w związku z wypowiedzeniem umowy o pracę i
rozwiązaniem umowy o pracę bez wypowiedzenia, o uchylenie kary porządkowej, o
odszkodowanie w związku z dyskryminacją,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 23 sierpnia 2022 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Słupsku
z dnia 3 grudnia 2020 r., sygn. akt V Pa 28/20,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 240 zł
(dwieście czterdzieści) tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powódka B. S. domagała się od pozwanego D. Spółki z o.o. w U. (dalej jako D.) uchylenia kary upomnienia, odszkodowania za dyskryminację związkową w kwocie 5.000 zł, uznania wypowiedzenia umowy o pracę za bezskuteczne i przywrócenia do pracy na dotychczasowych warunkach, przywrócenia do pracy w związku z rozwiązaniem umowy o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia z winy pracownika oraz zasądzenia wynagrodzenia za cały okres pozostawania bez pracy.

Sąd Rejonowy w Słupsku wyrokiem z dnia 5 kwietnia 2017 r. uchylił nałożoną na powódkę karę porządkową upomnienia (pkt 1), zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 9.459,20 zł tytułem odszkodowania w związku z rozwiązaniem umowy o pracę bez wypowiedzenia z naruszeniem przepisów (pkt 2), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt 3) oraz orzekł o rygorze natychmiastowej wykonalności i o kosztach procesu (pkt 4 i 5).

Sąd Okręgowy w Słupsku wyrokiem z dnia 6 października 2017 r. zmienił zaskarżony przez powódkę wyrok Sądu Rejonowego w punkcie 3 i przywrócił powódkę do pracy u pozwanego na poprzednich warunkach, a apelację w pozostałym zakresie oddalił.

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu skargi kasacyjnej pozwanego wyrokiem z dnia 23 stycznia 2020 r., II PK 145/18 (LEX nr 3220920), uchylił zaskarżony wyrok w punkcie 1 i przekazał sprawę w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Według Sądu Najwyższego, o ile Sąd Okręgowy zdecydował się orzec reformatoryjnie, to - dla zachowania pełnej skuteczności tego rozstrzygnięcia - winien w takim wypadku uchylić pkt 2 wyroku Sądu Rejonowego, mocą którego przyznano powódce odszkodowanie w związku z rozwiązaniem umowy o pracę na podstawie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. i w tym wypadku także orzec o restytucji zatrudnienia (art. 56 § 1 k.p.). Skoro pracodawca najpierw wypowiedział więź prawną, a w trakcie biegu okresu wypowiedzenia rozwiązał ją w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p., to uwzględnienie wyłącznie roszczenia powódki o przywrócenie jej do pracy z racji naruszenia przepisów o wypowiedaniu umów o pracę, czyni to rozstrzygnięcie iluzorycznym, co do zasady niewykonalnym. W takim układzie zależności więź pracownicza zostałaby przywrócona do czasu złożenia oświadczenia pracodawcy o rozwiązaniu stosunku pracy bez wypowiedzenia (art. 52 § 1 pkt 1 k.p.). To drugie oświadczenie – chociaż wadliwe jak przyjął już Sąd Rejonowy - wywołało skutek w postaci rozwiązania stosunku pracy. Jest to odwrócenie sytuacji, którą ustalił Sąd pierwszej instancji - czynność pracodawcy z art. 30 § 1 pkt 2 k.p. nie była wadliwa, co oznacza, że w takim wypadku i tak doszłoby do zakończenia umowy o pracę. Stąd oceny wymaga, czy taki stan rzeczy

nie aktywuje uprawnienia z art. 45 § 2 k.p., to jest uznania niecelowości przywrócenia pracownika do pracy.

Sąd Okręgowy w Słupsku – po ponownym rozpoznaniu sprawy - wyrokiem z dnia 3 grudnia 2020 r. zmienił zaskarżony przez powódkę wyrok w jego punktach 3 i 5 w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 4.271,90 zł tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem wypowiedzenie umowy o pracę oraz kwotę 360 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 1), w pozostałym zakresie oddalił apelację (pkt 2) oraz zniósł wzajemnie koszty postępowania apelacyjnego (pkt 3).

Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska Sądu pierwszej instancji, że część zarzutów zawartych w oświadczeniu pracodawcy, wypowiadającego umowę o pracę była rzeczywista i uzasadniona. W szczególności nieprawdziwy okazał się zarzut „nieterminowego dostarczania dokumentacji i niedostosowania się do zaleceń głównej księgowej dotyczących przestrzegania przepisów ustawy o rachunkowości”. Nie potwierdziło się ustalenie odnośnie do istnienia i narastania konfliktu między powódką a główną księgową, dzierżawcą kawiarni, konserwatorem czy pracownikami recepcji, nieuzasadniony był zarzut niewłaściwego nadzoru nad działaniem systemu ochrony przeciwpożarowej, a zarzut „nielojalności i przekraczania granic dopuszczalnej krytyki” nie został należycie uzasadniony. Zdaniem Sądu Okręgowego, pozbawiona podstaw jest przyczyna określona jako „utrata przez pracodawcę zaufania do powódki, jako pracownika z powodu zachowań (...) godzących w dobre imię pracodawcy i narażających go na szkodę”. Resumując, wypowiedzenie powódce umowy o pracę przez pracodawcę było nieuzasadnione. Jakkolwiek co do zasady powódce przysługiwałoby więc roszczenie o przywrócenie do pracy (art. 45 § 1 k.p.), to jednak Sąd Rejonowy przyznał jej odszkodowanie za wadliwe rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia (art. 56 k.p.), które doprowadziło do skutecznego ustania zatrudnienia powódki. Wobec tego uwzględnienie żądania przywrócenia do pracy w związku z nieuzasadnionym wypowiedzeniem umowy o pracę nie spełniłoby swojego celu tj. restytucji stosunku pracy i kontynuowania zatrudnienia, skoro miałoby trwać jedynie do dnia 29 czerwca 2015 r., kiedy doszło do rozwiązania umowy o pracę bez zachowania okresu wypowiedzenia. Ponadto - w ocenie Sądu

Okręgowego - żądanie powódki przywrócenia do pracy stanowi w okolicznościach sprawy nadużycie prawa, jak i naruszenie zasad współżycia społecznego (art. 8 k.p.), w szczególności zasadę uczciwości i równego traktowania wszystkich pracowników. Powódka wstąpiła bowiem do związków zawodowych już po doręczeniu jej oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę za wypowiedzeniem i nie prowadziła jakiejkolwiek działalności związkowej. Do wypowiedzenia umowy o pracę nie doszło zatem w związku z wykonywaniem mandatu związkowego. W tych okolicznościach korzystanie przez powódkę ze szczególnej ochrony związkowej prowadziłoby do uprzywilejowania jej względem innych działaczy związkowych, którzy aktywnie wykonują swój mandat członkowski, jak i do nierównego traktowania pracowników, którzy nie są zrzeszeni w związkach zawodowych. Z tych wszystkich względów Sąd Okręgowy uznał za zasadne przyznanie powódce odszkodowania w miejsce przywrócenia jej do pracy (art. 477¹ k.p.c. w związku z art. 8 k.p.).

Powódka zaskarżyła skargą kasacyjną wyrok Sądu Okręgowego w całości, domagając się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania kasacyjnego, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenia co do istoty sprawy przez przywrócenie jej do pracy u pozwanego, zasądzenia od pozwanego na jej rzecz zwrotu kosztów dotychczasowych postępowań, w tym kosztów obecnego postępowania kasacyjnego.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), a mianowicie:

1) art. 8 k.p. w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 854) w związku z art. 45 § 2 i § 3 k.p. polegające na: (-) przyjęciu, że na naruszenie zasad współżycia społecznego może się powołać strona, która sama te zasady narusza tj. pozwany, który bezpodstawnie wypowiedział powódce umowę o pracę, a następnie bezpodstawnie ukarał ją i rozwiązał umowę o pracę bez wypowiedzenia, (-) uznaniu ochrony przysługującej powódce na mocy art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy o związkach zawodowych za sprzeczną ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego

prawa lub zasadami współżycia społecznego, mimo że: a) zarówno wypowiedzenie umowy o pracę, jak i nałożenie kary upomnienia związanej ze zdarzeniem, w oparciu o które pozwany złożył oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia, były nieuzasadnione, w tym przyczyny podane w oświadczeniu o wypowiedzeniu umowy o pracę nie były rzeczywiste, a kara upomnienia została przez Sąd pierwszej instancji uchylona, b) sprzeczność ochrony wynikającej z art. 32 ust. 1 pkt 1 tej ustawy ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego mogłaby mieć miejsce tylko i wyłącznie gdyby wypowiedzenie lub ukaranie były zasadne, a w konsekwencji zasądzenie na rzecz powódki jedynie odszkodowania zamiast przywrócenia jej do pracy;

2) art. 45 § 1 i § 3 k.p. w związku z art. 45 § 2 k.p. i art. 8 k.p. w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy o związkach zawodowych, przez: (-) nieuwzględnienie żądania przywrócenia do pracy, a zamiast tego orzeczenie o odszkodowaniu, mimo że powódka podlegała ochronie przed wypowiedzeniem i rozwiązaniem umowy o pracę, uwzględnienie tego żądania nie było niemożliwe z przyczyn określonych w art. 41¹ k.p., jak również nie zachodziły przesłanki do uznania ochrony związkowej za sprzeczną ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego oraz mimo że samo badanie przesłanki niecelowości przywrócenia do pracy, jak i badanie możliwości nieuwzględnienia żądania pracownika przywrócenia go do pracy zostały wyłączone z uwagi na podleganie przez powódkę ochronie z art. 32 § 1 pkt 1 ustawy o związkach zawodowych, a jednocześnie brak było podstaw do uznania tej ochrony za sprzeczną ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego, (-) przyjęcie, że ochrona wynikająca z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy o związkach zawodowych przysługuje pracownikowi tylko, jeśli do wypowiedzenia doszło w związku z wykonywaniem przez tego pracownika mandatu związkowego, jak i wyłącznie wtedy, jeśli swój mandat związkowy wykonuje w sposób czynny;

3) art. 45 § 1 i § 3 k.p. w związku z art. 32 § 2 k.p., art. 30 § 1 pkt 2 k.p., art. 48 § 1 § 3 k.p. w związku z art. 60 k.p. przez przyjęcie, że: (-) przywrócenie do pracy wywołuje skutki w zakresie faktycznego istnienia stosunku pracy od tego

samemu momentu co orzeczenie o bezskuteczności wypowiedzenia umowy o pracę, a w szczególności, że orzeczenie przywrócenia do pracy po ustaniu stosunku pracy w wyniku wypowiedzenia skutkuje ponownym nawiązaniem stosunku pracy począwszy od dnia dokonania wypowiedzenia umowy o pracę, (-) przywrócenie do pracy po ustaniu stosunku pracy na skutek wypowiedzenia oraz restytucja stosunku pracy następują jeszcze w czasie trwania stosunku pracy, a nie dopiero po jego ustaniu, i że następuje to w okresie biegu wypowiedzenia umowy o pracę;

4) art. 45 § 1 i § 3 k.p. w związku z art. 48 § 1 k.p., art. 32 § 2 k.p. w związku z art. 30 § 1 pkt 2 k.p. i art. 56 § 1 i § 2 k.p., przez przyjęcie, że: (-) przywrócenie pracownika do pracy i restytucja stosunku pracy po rozwiązaniu stosunku pracy za wypowiedzeniem - w sytuacji, gdy w okresie tego wypowiedzenia (zwłaszcza bezzasadnego) pracodawca złożył pracownikowi również oświadczenie o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia, przy czym nastąpiło to z naruszeniem przepisów - następują z datą wsteczną począwszy od dnia złożenia pracownikowi przez pracodawcę wypowiedzenia umowy o pracę, podczas gdy przywrócenie do pracy jest możliwe dopiero po ustaniu stosunku pracy, z tym zastrzeżeniem, że faktyczne ponowne zatrudnienie pracownika następuje i tak nie wcześniej niż z dniem zgłoszenia przez niego pracodawcy gotowości niezwłocznego podjęcia pracy, (-) na skutek przywrócenia pracownika do pracy dokonanego po ustaniu stosunku pracy w wyniku złożonego pracownikowi przez pracodawcę na podstawie art. 30 § 1 pkt 2 k.p. wypowiedzenia umowy o pracę - w sytuacji, gdy w okresie tegoż wypowiedzenia (zwłaszcza bezzasadnego) pracodawca złożył pracownikowi również oświadczenie o rozwiązaniu z nim umowy o pracę bez wypowiedzenia, przy czym nastąpiło to z naruszeniem przepisów - stosunek pracy trwałby jedynie do dnia złożenia pracownikowi przez pracodawcę oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia;

5) art. 45 § 2 i § 3 k.p. w związku z art. 60 k.p., przez przyjęcie, że orzeczenie przez Sąd pierwszej instancji na podstawie art. 60 k.p. odszkodowania przemawia za niecelowością (niemożliwością) przywrócenia pracownika do pracy, skutkującą uprawnieniem Sądu drugiej instancji do nieuwzględnienia roszczenia o przywrócenie do pracy, mimo że wypowiedzenie było bezzasadne, a powódka była objęta ochroną przed zwolnieniem z pracy przewidzianą w art. 32 § 1 pkt 1 ustawy

o związkach zawodowych i brak było podstaw do uznania tej ochrony za sprzeczną ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego;

6) art. 45 § 1 i § 3 k.p. w związku z art. 8 k.p. oraz art. 32 § 1 pkt 1 ustawy o związkach zawodowych w związku z art. 60 k.p., polegające na przyjęciu, że zasądzenie na podstawie art. 60 k.p. odszkodowania wyklucza przywrócenie pracownika do pracy na podstawie art. 45 § 1 i § 3 k.p., mimo że wypowiedzenie było bezzasadne, a powódka była objęta ochroną przed zwolnieniem z pracy przewidzianą w art. 32 § 1 pkt 1 ustawy o związkach zawodowych i brak było podstaw do uznania tej ochrony za sprzeczną ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego.

W skardze zarzucono też naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), a to: 1) art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c., art. 327¹ § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c., 2) art. 398²⁰ k.p.c. w związku z art. 477¹ k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powódka powołała się na przesłankę oczywistego uzasadnienia skargi kasacyjnej z powodu błędnej wykładni i niewłaściwego zastosowania następujących przepisów: 1) art. 8 k.p. w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy o związkach zawodowych, prowadzące do niedopuszczalnego uznania, że na naruszenie zasad współżycia społecznego może się powoływać pozwany, który sam dopuścił się naruszenia przepisów prawa oraz zasad współżycia społecznego wadliwie rozwiązując z powódką umowę o pracę w obu trybach (za wypowiedzeniem i bez wypowiedzenia), ponadto skoro wypowiedzenie umowy o pracę było bezzasadne, to uprawnienie powódki do żądania przywrócenia do pracy nie będzie wynikało z ochrony wskazanej w art. 32 ust. 1 pkt 1, lecz z samego faktu bezzasadności wypowiedzenia umowy o pracę, 2) art. 45 § 1 i § 3 k.p. w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy o związkach zawodowych i art. 8 k.p., na skutek przyjęcia, że ochrona wynikająca z art. 32 ust. 1 pkt 1 przysługuje pracownikowi tylko i wyłącznie, gdy do wypowiedzenia umowy o pracę doszło w związku z wykonywaniem przez niego mandatu związkowego, i gdy wykonuje ten mandat w sposób czynny, 3) art. 398²⁰ k.p.c. w związku z art. 477¹ k.p.c., ponieważ Sąd Okręgowy odmawiając powódce przywrócenia do pracy

zastosował art. 8 k.p. w związku z art. 32 § 1 pkt 1 ustawy o związkach zawodowych, wbrew wykładni tych przepisów dokonanej przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 stycznia 2020 r., II PK 145/18, 4) art. 45 § 1 i § 3 k.p. w związku z art. 45 § 2 k.p. i art. 8 k.p. w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy o związkach zawodowych, ponieważ na mocy art. 45 § 3 k.p. stosowanie art. 45 § 2 k.p. zostaje wyłączone w odniesieniu do pracowników, o których mowa m.in. „w przepisach szczególnych dotyczących ochrony pracowników przed wypowiedzeniem lub rozwiązaniem umowy o pracę”, 5) art. 45 § 1 i § 3 k.p. w związku z art. 32 § 2 k.p., art. 30 § 1 pkt 2 k.p., art. 48 § 1 k.p. i art. 45 § 3 k.p. w związku z art. 60 k.p., z uwagi na przyjęcie, że w okolicznościach sprawy przywrócenie powódki do pracy spowodowałoby restytucję stosunku pracy jedynie do dnia rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia.

W ocenie powódki oczywista zasadność skargi wynika także z naruszeń przepisów postępowania, których dopuścił się Sąd drugiej instancji, w tym art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c. pod kątem dokonania odmiennych ustaleń niż poczynionych przez Sąd pierwszej instancji.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie na jego rzecz od skarżącej zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Uregulowana w Kodeksie postępowania cywilnego instytucja skargi kasacyjnej ma charakter nadzwyczajnego środka zaskarżenia, czego wyrazem jest między innymi istotne ograniczenie dostępności tego środka pod względem dopuszczalnych jego podstaw. Pomimo pozostawienia w art. 398³ § 1 k.p.c. możliwości zaskarżenia orzeczenia z powodu naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie oraz z powodu naruszenia przepisów postępowania, jeżeli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, zakres tych zarzutów w odniesieniu do wszystkich podmiotów uprawnionych do wniesienia skargi został ograniczony. Zgodnie bowiem z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub

oceny dowodów. Oznacza to jednoznaczne określenie funkcji Sądu Najwyższego, który jako sąd kasacyjny nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2008 r., III UK 6/08, LEX nr 469183). Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398⁴ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398⁹ § 1 k.p.c.

W rozpoznawanej sprawie skarżąca powołała się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wskazując, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Ustosunkowując się do przywołanej przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej należy stwierdzić, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego przesłanka ta wynika zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109;

z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Przy czym przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133; z dnia 17 maja 2018 r., IV CSK 599/17, LEX nr 2499804). Skarżący musi więc wykazać, że następstwa wytkniętej w skardze wadliwości postępowania i orzekania były tego rodzaju (bądź skali), że kształtowały one lub współkształtowały treść kwestionowanego w sprawie orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 lutego 1997 r., I CKN 57/96, OSNC 1997 nr 6-7, poz. 82; z dnia 24 października 2006 r., II PK 38/06, LEX nr 950620 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 17 marca 2006 r., I CSK 63/05, LEX nr 179971; z dnia 5 grudnia 2007 r., II PK 103/07, LEX nr 863973; z dnia 16 czerwca 2011 r., III UK 213/10, LEX nr 950436; z dnia 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 573/17, LEX nr 249707). Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578). Oczywiście naruszenie prawa powinno być zatem rozumiane jako widoczna natychmiast, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurystycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z brzmieniem przepisów albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Skarżący jest w tym zakresie zobowiązany do sformułowania w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania odpowiednich wywodów potwierdzających tę okoliczność, a należy pamiętać, że o oczywistości naruszenia prawa możemy mówić jedynie, gdy w rozpoznawanej sprawie doszło do sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie

przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 4 kwietnia 2013 r., III SK 43/12, LEX nr 1331343; z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, LEX nr 1844092 oraz powołane tam orzecznictwo). Nie jest dopuszczalne przenoszenie argumentacji służącej wykazaniu przyczyny kasacyjnej do uzasadnienia podstaw kasacyjnych ani odwoływanie się do tego uzasadnienia, podstawy skargi bowiem są badane dopiero przy rozpoznawaniu skargi, po jej przyjęciu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2018 r., III CSK 337/17, LEX nr 2483656 czy z dnia 11 kwietnia 2018 r., II UK 277/17, LEX nr 2490632).

Wymienionych wyżej wymogów co do przesłanki oczywistego uzasadnienia skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) nie spełnia wniesiona skarga kasacyjna, ponieważ skarżąca nie zdołała wykazać, aby naruszenie wskazanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przepisów prawa materialnego i postępowania miało walor naruszenia kwalifikowanego, widocznego na pierwszy rzut oka. W większości uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej sprowadza się bowiem już na etapie przedsądu do zaangażowania Sądu Najwyższego w dokonanie oceny zasadności zarzutów podnoszonych w ramach obu podstaw kasacyjnych, a nie wykazaniu, że wymienione we wniosku przepisy prawa materialnego czy też prawa procesowego zostały naruszone „*prima facie*”.

Tylko dla porządku przypomnieć zatem trzeba, że od uchwały Sądu Najwyższego z dnia 30 marca 1994 r., I PZP 40/93 (OSNCP 1994 nr 12, poz. 230; z glosą U. Jackowiak, OSP 1995 nr 4, poz. 81) nie jest kwestionowany pogląd, że na podstawie art. 477¹ k.p. sąd może uwzględnić roszczenie o odszkodowanie zamiast roszczenia o przywrócenie do pracy zgłoszone przez pracownika objętego ochroną przed rozwiązaniem stosunku pracy z art. 32 ustawy o związkach zawodowych, wówczas gdy roszczenie to okaże się nieuzasadnione ze względu na jego sprzeczność ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem prawa lub zasadami współżycia społecznego (zob. także wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 maja 1998 r., I PKN 106/98, OSNAPiUS 1999 nr 10, poz. 336; z dnia 26 listopada 2002 r., I PKN 535/01, LEX nr 1165843; z dnia 3 sierpnia 2011 r., I PK 30/11, LEX nr 1101326). Nie chodzi przy tym o brak zasadności powództwa w ogóle, gdyż w takim wypadku zachodziłaby konieczność oddalenia powództwa, a nie zasądzenia

odszkodowania w miejsce wybranego przez pracownika roszczenia przywrócenia do pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2006 r., III PK 12/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 90). Jeśli zaś chodzi o art. 8 k.p. to regulacja w nim zawarta należy do kategorii przepisów prawa zawierających klauzule generalne (zwroty niedookreślone), wobec czego z natury mają charakter ogólny, a ich zastosowanie jest ściśle uzależnione od konkretnych okoliczności faktycznych. Za wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 22 września 2020 r., I PK 197/19 (LEX nr 3106219), stwierdzić trzeba, że klauzule generalne nie są typowym przykładem stosowanych przez ustawodawcę zwrotów niedookreślonych, ponieważ odsyłają do systemu norm pozaprawnych, między innymi moralnych, o nieostrych - z natury rzeczy - zakresach znaczeniowych. Hipotezą normy art. 8 k.p. objęte są przypadki nadużycia, a nie obrazy prawa, a więc regulacja ta nie dotyczy sytuacji, gdy określony podmiot narusza przepisy prawa materialnego, lecz obejmuje właśnie przypadki, w których zachowanie określonego podmiotu spełnia formalnie wszystkie wymagania przewidziane przepisem prawa, natomiast z innych - pozaprawnych - względów (np. społecznych czy moralnych) zachowanie to nie zasługuje na ochronę prawną (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2011 r., I PK 135/10, M.P.Pr. 2011 nr 9, s. 475-478 oraz postanowienie z dnia 20 czerwca 2011 r., I PK 43/11, LEX nr 1408141). Treść klauzuli generalnej zawartej w art. 8 k.p. ujęta jest przedmiotowo, a nie podmiotowo. Nie kształtuje ona praw podmiotowych, nie zmienia i nie modyfikuje praw, jakie wynikają z innych przepisów prawa. Przepis ten upoważnia sąd do oceny, w jakim zakresie, w konkretnym stanie faktycznym, działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie jego prawa i nie korzysta z ochrony prawnej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22 lipca 2009 r., I PK 48/09, LEX nr 529757; z dnia 24 listopada 2010 r., I PK 78/10, LEX nr 725005; z dnia 12 stycznia 2011 r., II PK 89/10, LEX nr 737386; z dnia 2 października 2012 r., II PK 56/12, LEX nr 1243024). Nie jest przy tym możliwa taka wykładnia art. 8 k.p., która zawierałaby swoiste wytyczne, w jakich (kazuistycznych) sytuacjach sąd powszechny miałby uwzględnić albo nie uwzględnić zarzutu sprzeczności żądania pozwu z tym przepisem. Stosowanie art. 8 k.p. (podobnie jak art. 5 k.c.) pozostaje zatem w nierozłącznym związku z całokształtem okoliczności konkretnej sprawy (zob. postanowienie Sądu

Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2003 r., I PK 558/02, OSNP 2004 nr 16, poz. 283). Ocena, czy w konkretnym przypadku ma zastosowanie norma art. 8 k.p., mieści się zatem w granicach swobodnego uznania sędziowskiego i w ramach postępowania kasacyjnego może podlegać kontroli tylko w przypadku szczególnie rażącego i oczywistego naruszenia (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 lipca 1970 r., III PRN 39/70, OSNCP 1971 nr 3, poz. 53; PiP 1972 nr 10, s. 170, z glosą K. Piaseckiego; z dnia 15 września 1999 r., III CKN 339/98, OSNC 2000 nr 3, poz. 58; OSP 2000 nr 4, poz. 66, z glosą A. Szpunara; z dnia 4 lipca 2002 r., I CKN 837/00 oraz z dnia 30 października 2003 r., IV CK 151/02). Mając na uwadze przedstawione wyżej wypowiedzi orzecznictwa brak jest podstaw do przyjęcia, że Sąd Okręgowy wydając zaskarżone rozstrzygnięcie naruszył wymienione przepisy w sposób kwalifikowany, widoczny na pierwszy rzut oka, co uzasadniałoby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Sąd Okręgowy wyjaśnił bowiem z jakich przyczyn zachowanie skarżącej stanowi nadużycie prawa, jak też stoi w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego tj. zasadą uczciwości i równego traktowania wszystkich pracowników, a argumentacja zawarta we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania przedstawia odmienną ocenę powyższych okoliczności, które jako ustalenia faktyczne nie poddają się w zasadzie kontroli kasacyjnej (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Jeśli zaś chodzi o wykładnię art. 60 k.p. to nie budzi wątpliwości, że przepis ten, ograniczający katalog roszczeń z art. 56 § 1 k.p. do samego tylko odszkodowania (bez możliwości dochodzenia przywrócenia do pracy), wyłączający uprawnienie pracownika do wyboru żądania oraz limitujący wysokość tego odszkodowania, nie ma zastosowania w sytuacji, gdy pracodawca wadliwie wypowiada umowę o pracę, a następnie niezgodnie z przepisami rozwiązuje ją bez wypowiedzenia (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r., III PZP 2/19, LEX nr 2647247). Niemniej jednak w niniejszej sprawie kluczowe jest to, że w toku postępowania skarżąca nie zaskarżyła rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji zasądzającego na jej rzecz odszkodowanie za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia, a więc nie domagała się z tego tytułu przywrócenia do pracy w miejsce odszkodowania. Natychmiastowe rozwiązanie umowy o pracę chociaż wadliwe, wywołało jednak skutek w postaci

rozwiązania stosunku pracy. Z tego względu, na co zwrócił uwagę Sąd Najwyższy orzekając w niniejszej sprawie w wyroku II PK 145/18, przywrócenie skarżącej do pracy z tytułu wadliwego – jak ustalił Sąd Okręgowy – rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem stało się niewykonalne, ponieważ „więź pracownicza zostałaby przywrócona do czasu złożenia oświadczenia pracodawcy o rozwiązaniu stosunku pracy bez wypowiedzenia (art. 52 § 1 pkt 1 k.p.)”, tj. jedynie do dnia 29 czerwca 2015 r. W takich okolicznościach istnieją podstawy do stwierdzenia, że przywrócenie pracownika do pracy na limitowany jedynie okres jest niecelowe i z mocy art. 45 § 2 k.p. uruchamia uprawnienie sądu do zastosowania roszczenia alternatywnego.

Nie można także zgodzić się z zarzutem skargi, jakoby Sąd Okręgowy sprzeciwił się wykładni art. 8 k.p. w związku art. 32 ustawy o związkach zawodowych dokonanej przez Sąd Najwyższy w wyroku II PK 145/18, który zawiera stwierdzenie, że nie można pozbawiać roszczeń o przywrócenie na podstawie art. 8 k.p. jeżeli wypowiedzenie było wadliwe (bez zgody organizacji związkowej), czy nieuzasadnione. W swojej argumentacji skarżąca pominęła ten fragment uzasadnienia wyroku II PK 145/18, w którym rozważając kwestię zastosowania art. 8 k.p. do oceny roszczeń działaczy związkowych, wobec których dokonano rozwiązania stosunku pracy z naruszeniem art. 32 ustawy o związkach zawodowych, Sąd Najwyższy wyraźnie zgodził się z tezą, że „działalność związkowa nie może być pretekstem do nieuzasadnionego uprzywilejowania pracownika w sferach niedotyczących sprawowanych przez niego funkcji”, uznając, że „przeciwny sposób myślenia (...) byłby dyskryminujący dla pracowników, którzy nie są członkami związku zawodowego albo nie sprawują w nim żadnej funkcji”. W dalszej części uzasadnienia Sąd Najwyższy przytoczył okoliczności faktyczne niniejszej sprawy, w szczególności, że skarżąca złożyła deklarację członkowską w związkach zawodowych w dniu, w którym otrzymała od pracodawcy wypowiedzenie umowy o pracę (tj. 14 maja 2015 r.) i została wybrana na przewodniczącą komisji oddziałowej związku w dniu 5 czerwca 2015 r. Wobec tego uznał że „sekwencja przedstawionych zdarzeń zmusza do rozważenia, czy przystąpienie do związku zawodowego w dniu złożenia oświadczenia pracodawcy o wypowiedzeniu umowy o pracę, a dalej wybór powódki na Przewodniczącą Komisji Oddziałowej i związana z

tym ochrona przysługująca na podstawie art. 32 ust. 1 ustawy o związkach zawodowych, miała faktycznie służyć zagwarantowaniu niezależności w wykonywaniu zadań związkowych przez powódkę, czy wyłącznie uniemożliwieniu pracodawcy zasadnego rozwiązania umowy o pracę”.

Reasumując - wbrew odmiennemu stanowisku skarżącej - nie doszło do naruszenia przepisów prawa materialnego, wymienionych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w sposób kwalifikowany, oczywisty. Nie zostało więc wykazane, by w następstwie wytkniętych w skardze naruszeń przepisów doszło do wydania oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Natomiast odwołanie się przez skarżącą we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania do przepisów prawa procesowego polega na dokonaniu odmiennych od Sądu Okręgowego ustaleń faktycznych, co w żadnej mierze nie świadczy o zaistnieniu przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. i usuwa się weryfikacji na tym etapie postępowania.

Skarżąca nie zdołała zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania skargi, wobec czego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego w myśl art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[as]